

ความคาดหวังของสังคมต่อหลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาระบบที่ 1 สาขาวิชาการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ตามแนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

**Social Expectations for Master of Political Science, Politics and
Government Program, Suratthani Rajabhat University toward
Process of Teaching in the 21st Century**

อัศวินี ลาบีรี*

*Aussiri Lapi-e¹**

Received : 5/8/2020

Revised : 7/29/2020

Accepted : 9/3/2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคาดหวังของสังคมต่อการจัดการสอนหลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี รวมถึงเสนอแนวทางการดำเนินงานตามกรอบโน้ตศั�ย์การพัฒนาทักษะแก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวการวิจัยเชิงพسانวิธี ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากตัวแทนของหน่วยราชการส่วนภูมิภาค จำนวน 32 องค์กร และใช้แบบสอบถามตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 248 องค์กร ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพรและระนอง รวมทั้งสิ้น 280 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน สู่การตีความสร้างข้อสรุป ทั้งนี้พบว่าความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้หลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิตภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับความคิดเห็นต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน ขณะที่ขอนับสนุนเชิงแนวคิดต่อกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความสอดคล้องกับบริบทการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีนั้น ควรเน้นผลิตสร้างองค์ความรู้ด้วยฐานคิด “การศึกษาพัฒนา” พร้อมขับเคลื่อนกลไกการระดับความเข้มแข็งทางวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคมท้องถิ่นภาคใต้ในระยะยาวการเปลี่ยนแปลงและสอดรับกับความเป็นสากลตามปัจจัยที่กำหนด

คำสำคัญ: ความคาดหวังของสังคม หลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Abstract

¹ รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

¹ Master of Political Science, Politics and Government Program, Suratthani Rajabhat University.

* Corresponding author. Tel. 086-2981703 E-Mail : sirin.a@hotmail.com

The purpose of this research aims to survey expectations from stakeholders in Suratthani Rajabhat University service area toward expected learning outcomes of Master of Political Science, Politics and Government Program and study guidelines for process of teaching development skills in the 21st century. This research uses a mixed method research. A total of 280 samples by purposive sampling were 32 from representative of provincial government. Data were collected using a semi-structured interviews and 248 samples by random sampling from representative of local administration organization in Surat Thani, Chumphon, and Ranong Province. Data were collected using a questionnaire and statistically analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. Including selected 10 sample who experts within the mentioned field and data were analyzed by interpreting for creating conclusions. The result founded that overall of evaluated program at a high level accord with overall opinions of teaching development skills in the 21st century at a high level. While the conceptual support for process of teaching development skills in the 21st century that should focus based on "Civic Education". As well as strengths driven of political science program for being a part of the knowledge expansion in order to development at southern region in change stream and cosmopolitan according to the philosophy program.

Keywords: Social Expectations, Master of Political Science Program, Teaching in the 21st Century

ความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานการณ์โลกที่เกิดจากจากปัจจัยต่าง ๆ ในปัจจุบันนั้น ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทุกส่วนของประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และนำไปสู่การปรับตัวของกลไก การพัฒนาที่หลากหลาย ทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี รวมถึงสิ่งแวดล้อมและโดย เนื่องอย่างยิ่งการศึกษา อันถือได้ว่าเป็นฐานรากที่สำคัญในการรองรับการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลผลิตที่ เกิดจากกระแสโลกภัยวัฒน์ ดังนั้นการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกรายดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบัน อุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับกระบวนการให้สอดคล้องกับบริบทตามสถานการณ์โลกอย่างรวดเร็ว โดย จำเป็นต้องสร้างอัตลักษณ์หรือกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนเหมาะสมกับสภาพ แวดล้อมของพื้นที่ตั้งอันเป็นพื้นที่ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม รวมทั้งการดำเนินการให้สอดคล้องตาม วิสัยทัศน์ พันธกิจการขับเคลื่อนตามยุทธศาสตร์เชิงนโยบายทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเชิงบูรณา การอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้สถาบันที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนนโยบายตามยุทธศาสตร์การพัฒนา

ในมิติต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการจัดการศึกษาทั้งในระดับประเทศและระดับสากลอ่างมีดุลยภาพ (อภิรดี จิรภัส และ อัศว์ศิริ ลาปีอี, 2561 : 23)

ปัจจุบันการขยายแนวคิดว่าด้วยการปรับตัวของสถาบันระดับอุดมศึกษาทั้งระดับประเทศและสากล นอกจากต้องคำนึงถึงบทบาทต่อกระบวนการเสริมสร้างความรู้ ความสามารถแก่ผู้เรียนทั้งในเชิงวิชาการและวิชาชีพอย่างเข้มข้นเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมในการพัฒนาประเทศโดยรวมเป็นองค์ประกอบสำคัญหลักแล้ว การบรรลุเงื่อนไขดังกล่าวยังเชื่อมโยงไปถึงการปรับตัวในมิติของการบริหาร จัดการเชิงโครงสร้างซึ่งต้องนำไปสู่การสร้างสรรค์ทักษะการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 แก่ผู้เรียนอีกด้วย ซึ่งวิจารณ์ พานิช (2555 : 16-21) ได้สรุปทักษะเพื่อการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างน่าสนใจว่าด้วย บริบทปัจจุบันนั้นควรปรับกระบวนการเรียนรู้ด้วยการค้นคว้าเองของนักเรียน ขณะที่ผู้สอนควรช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ นอกจากนี้การปรับรายละเอียดของสาระวิชาให้ทันสมัยอยู่เสมออนั้นถึงแม้มีความสำคัญแต่ไม่เพียงพอสำหรับการสนองตอบต่อการเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียนอย่างครอบคลุม ดังนั้นจึงควรปรับระบบการเรียนรู้จากกลุ่มสาระวิชา (content) บนฐานการมุ่งพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ รวมถึงทักษะด้านชีวิตและอาชีพในการดำเนินชีวิตและทำงานอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ควรปรับสาระการเรียนรู้อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะการกำหนดกลุ่มวิชาแกนของแต่ละประเด็นหลักในรายวิชาของหลักสูตรต่าง ๆ จะนำมาสู่การดำเนินงานตามกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสาขาวิชาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21 ให้แก่สถาบันการศึกษาที่สามารถสร้างศักยภาพพร้อมส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาเชิงโครงสร้างของหลักสูตรเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพในการสื่อสาร ความรู้ความสามารถด้านดิจิทัลและความคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวและจัดการความสับซับซ้อนของเหตุการณ์ การคิดขั้นสูงอย่างเป็นเหตุเป็นผลเชิงตรรกะ (Levin, 1993) ผ่านการสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชา ซึ่งถือเป็นสาระวิชาหลัก (Core Subjects) อย่างครอบคลุม ประกอบด้วย กลุ่มภาษาและภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์รวมทั้งศึกษาการปกครองเพื่อพัฒนาหน้าที่พลเมือง ภายใต้ขอบข่ายการจัดการศึกษาทางรัฐศาสตร์ เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้จากการกิจกรรมหลักข้างต้นที่กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยทั่วไปแล้ว กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่งทั่วประเทศได้ขยายกลไกการดำเนินงานเพื่อตอบสนองภารกิจอันในการพัฒนาชีดความสามารถของประเทศให้เป็นการเพิ่มเติมตามบริบทรายกลุ่มและลักษณะพื้นที่ตามภูมิศาสตร์ไว้ด้วย เช่นเดียวกันกับเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มจังหวัดภาคใต้รวม 5 พื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยราชภัฏเก็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาและมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ซึ่งได้ร่วมกำหนดรูปแบบดำเนินงานในลักษณะผสานภารกิจอย่างเข้มแข็งพร้อมผลิตชั้นพัฒนรักษาการดำเนินงานให้สอดคล้องตามวิสัยทัศน์และอัตลักษณ์ไว้เป็นการสำคัญ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาถึงเงื่อนไขการขับเคลื่อนแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น ซึ่งปรากฏเป็นแนวทางการดำเนินงานที่ระบุ

ไว้ในนโยบาย วิสัยทัศน์ภายใต้ปรัชญา “สร้างปัญญา เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น” อันนำไปสู่การขับเคลื่อน ด้วยแผนปฏิบัติการเชิงประจำปีภายใต้การดำเนินงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยได้รับบุคลิกภาพกลไกและเป้าหมายการผลิตบัณฑิตบัณฑิตที่มีฐานของการสร้างสรรค์คุณภาพท้องถิ่นและ สังคมอย่างยั่งยืน การขับเคลื่อนคุณภาพการวิจัยและนวัตกรรม การอนุรักษ์พื้นที่ ส่งเสริมและพัฒนา ชนบทรرمเนื่องประเพณีและศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาคุณภาพการผลิตและพัฒนาคุณ การเพิ่ม ประสิทธิภาพการพัฒนาบุคลากร การเงินและงบประมาณรวมถึงการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีและโดย เฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดแนวทางยกระดับคุณภาพการศึกษาและการจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ไว้อีกด้วย (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ม.ป.ป) ส่งผลให้หลักสูตร สาขาวิชาสังกัดคณะต่าง ๆ ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จำเป็นต้องปรับตัวตามทิศทางการดำเนินงานข้อกำหนดอย่างรอบด้าน ควบคู่กับการยกระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิต ตามความคาดหวังของสังคมท้องถิ่น ขณะเดียวกันอิทธิพลดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรใหม่ ที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างหลากหลายอันนำมาซึ่งการ ผลิตสร้างหลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง ที่สะท้อนความต้องการบริบท สังคมภาคใต้ต่ออุปกรณ์การขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) และสอดรับกับการ ก่อรูปเครือข่ายองค์ความรู้เชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ที่เข้มแข็งอีกด้วย

หลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ถือ เป็นหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งถูกพัฒนาขึ้นจากข้อมูลการสำรวจความต้องการศึกษาต่อทางด้าน รัฐศาสตร์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเครือข่ายองค์กรภาครัฐที่มีบทบาทการใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง ในพื้นที่ให้บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ซึ่งเชื่อมร้อยข้อมูลสรุปจากประเด็นการวิเคราะห์ กระแสการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อ สภาพการณ์เกี่ยวกับความมั่นคงทางสังคม เงื่อนไขทางวัฒนธรรมรวมถึงเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน อย่างเป็นระบบ อันนำไปสู่การประกอบสร้างปรัชญาหลักสูตรที่ตั้งอยู่บนฐานการพิจารณาความสัมพันธ์ ของชุดความรู้ภายใต้กรอบแลกเปลี่ยนผู้สอนกับองค์ความรู้ท้องถิ่น ด้วยวิธีวิทยาการศึกษาแนวสหวิทยาการ นอกร้านนี้ให้ความสำคัญกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของกลไกการบริหารจัดการประเทศในภาพรวมซึ่ง สะท้อนกระแสคความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่สูงขึ้น ประกอบกับการพิจารณาแนวโน้มบริบท ด้านการศึกษาของสังคมโลกและสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 ที่ฉายເเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผล สืบเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศขนาดใหญ่ ได้กระตุ้นให้เกิดการปรับตัวต่อ วิถีชีวิตรของประชาชนทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังกล่าวการส่งเสริมทักษะพื้นฐานด้วยการพัฒนาขอบข่าย องค์ความรู้ที่สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตให้แก่ประชาชนได้อย่างมีคุณภาพนั้นจึงนับเป็นบทบาทสำคัญของ สถาบันการศึกษาทุกรูปแบบที่ควรกำหนดความพร้อมในการสนับสนุนกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานการ จัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ (อดุลย์ วงศ์คุณ, 2557) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของสถาบันระดับ อุดมศึกษาที่ต้องเร่งขยายองค์ความรู้ผ่านกลไกหลากหลายด้วยการปรับรูปแบบการจัดการศึกษามิติใหม่ที่ สามารถถ่ายทอดความความคิดรวบยอด รวมทั้งสามารถปลูกฝังทักษะเฉพาะด้านที่สอดคล้องกับความคาด

หวังของสังคมในสถานการณ์ปัจจุบันได้ทั้งระบบ ยิ่งตอกย้ำถึงความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิตครั้งนี้บนฐานของการมุ่งส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ให้มีทักษะแห่งความสำเร็จในแต่ละด้านตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับการปรับแนวคิดเชิงนโยบาย ทัศน์สำหรับการพัฒนาหลักสูตรครอบคลุมทักษะขั้นพื้นฐานด้วยการจัดการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้หลักสูตรยังเปรียบเสมือนแผนแม่บทที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติวิธีการหรือกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้เปรียบเสมือนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา (Beauchamp, 1981 : 28) อันเป็นการสะท้อนถึงคุณภาพของหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อรองรับทิศทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องตามความต้องการของสังคม ท้องถิ่นและประเทศไทยในการยกระดับบัณฑิตให้มีศักยภาพต่อการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกลไกการดำเนินงานหลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี อย่างมีระบบและสอดรับกับไกการประกันคุณภาพของหลักสูตร ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม อันสะท้อนถึงข้อกำหนดเฉพาะที่เป็นเป้าประสงค์ให้เกิดแก่ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน ตามประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552) ประกอบด้วย 1. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 2. ด้านความรู้ 3. ด้านทักษะทางปัญญา 4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น โดยผลการเรียนรู้ที่คาดหวังทั้ง 5 ด้านดังกล่าว ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาจากการจัดการเรียนการสอนและการเข้าร่วมกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างครบถ้วน ทั้งนี้เพื่อสร้างหลักประกันแก่ผู้เรียนให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้อย่างครอบคลุม รวมทั้งสามารถนำไปสู่การสร้างประสิทธิผลในทางปฏิบัติและตอบสนองตามความคาดหวังของสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยบริบทข้างต้นจึงนำมาซึ่งการกำหนดประเด็นคำมโนทัศน์ ความคาดหวังของสังคมท้องถิ่นต่อการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับใด ขณะเดียวกันข้อกำหนดการจัดการเรียนรู้ให้มีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะแก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้น ความมีทิศทางอย่างไร ซึ่งผลวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำไปสู่การผลิตสร้างข้อเสนอต่อการยกระดับกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 นอกจากนี้สามารถยืนยันชุดข้อมูลจากการสำรวจความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิตได้เชิงประจักษ์ที่สอดคล้องตามความคาดหวังของสังคมท้องถิ่นภาคใต้รวมถึงประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อสำรวจความคาดหวังของสังคมต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- เพื่อเสนอแนวทางจัดการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการ

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ความคาดหวังของสังคม ต่อหลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาระบบที่ 21 ครั้งนี้ นำรูปแบบการวัดประสิทธิผลการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับ อุดมศึกษา เป็นเครื่องมือวิเคราะห์เพื่อให้ครอบคลุมองค์ประกอบของหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ซึ่งได้กำหนด วิธีแบบการวิจัยตามขั้นตอนโดยกำหนดกระบวนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจระดับความคิดเห็นของสังคมในพื้นที่ให้บริการต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปัจจุบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เนื่องด้วยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยพิจารณาจาก หน่วยงานภาครัฐภายนอกที่มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งส่วนราชการ ภาคเอกชน องค์กร ห้องเรียน ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งในส่วนภูมิภาคและส่วนต่างประเทศ จำนวน 32 องค์กร และหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 248 องค์กร ซึ่งใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) เพื่อคัดเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมและสะท้อนความคิดเห็นครอบคลุม รวมจำนวน ทั้งสิ้น 280 องค์กร ซึ่งสามารถแทนค่าตามขนาดกลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวนทั้งสิ้น 280 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งพัฒนาขึ้น โดยการประเมินความคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้อง ทั้งนี้เมื่อผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว จึงเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจเนื้อหาและหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน จากนั้นจึงได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะแล้วไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นจากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อเลฟ์ของ ครอนบัค (Cronbach, 1970 : 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .87 สูงกว่า 0.70 ที่กำหนด แสดงถึงความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ทั้งนี้ ได้แก่ 1. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3. ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 4. ทักษะความเป็นนنانาชาติ และ 5. ทักษะอาชีพและชีวิตจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสำรวจความคาดหวังต่อการจัดการเรียนการสอน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นรายด้าน ได้แก่ 1. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 2. ด้านความรู้ 3. ด้านทักษะทางปัญญา 4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5. ด้านทักษะ วิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วยรายการคำถ้าที่ครอบคลุม การวิเคราะห์คุณภาพหลักสูตร ปรัชญา วัฒนธรรม คุณธรรม ความสอดคล้องในรายวิชาตามมาตรฐาน การพัฒนาหลักสูตรทั่วไปด้วย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1. แสดงผล 2. วิเคราะห์ 3. สรุปผล

ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์สถิติแบบพารณนา เพื่อนำเสนอข้อมูลในรูปของค่าความถี่ (Frequency) อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ขณะที่แบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 แสดงข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง/ผู้ใช้บัณฑิต ใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบรัดประมวลค่า (Rating Scale) ทั้งนี้ การแปลผลข้อมูลจะใช้สถิติเชิงพารณนาและมีเกณฑ์การแปลความหมายที่ตั้งไว้ตามหลักสถิติ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert scale (อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2547) โดยกำหนดการแปลผลแทนค่าความหมายตามช่วงของระดับความคาดหวังตามลำดับ ได้ดังนี้

ช่วงระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง มีค่าความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด

ช่วงระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง มีค่าความคาดหวังอยู่ในระดับมาก

ช่วงระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง มีค่าความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

ช่วงระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง มีค่าความคาดหวังอยู่ในระดับน้อย

ช่วงระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง มีค่าความคาดหวังอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลการแสดงความคิดเห็นลักษณะแบบสอบถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสะท้อนความคาดหวังภาพรวม รวมทั้งเพื่อเสนอปัญหา อุปสรรค รวมทั้งแนวทางการพัฒนาคุณภาพหลักสูตรให้สอดคล้องตามแนวทางการจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 พร้อมข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นรายประเด็น

ขั้นตอน 2 วิเคราะห์การดำเนินงานหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะแก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน รวม 10 คน จาก 3 กลุ่มสำคัญ ประกอบด้วย

1.1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียน การสอนตามบริบทในศตวรรษที่ 21 สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จำนวน 3 คน

1.2. ผู้ทรงคุณวุฒิสังกัดสถาบันระดับอุดมศึกษาอื่นทั่วในพื้นที่ภาคใต้และนอกพื้นที่ที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาในหลักสูตรทางด้านรัฐศาสตร์หรือศาสตร์ที่สัมพันธ์ จำนวน 3 คน

1.3. ผู้ปฏิบัติงานสังกัดหน่วยราชการส่วนภูมิภาค หน่วยราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรอิสระที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองรวมถึงองค์กรภาคประชาชนสังคม ซึ่งถือเป็นตัวแทนผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จำนวน 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งสร้างจากการสำรวจทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร ในศตวรรษที่ 21 และสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับข้อกำหนดแนวทางการเรียนรู้ที่คาดหวังตามกรอบมาตรฐาน

คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ข้อความในการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาให้ครบถ้วนจากข้อความถูกต้องเหมาะสมตรงตาม โครงสร้างและภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล (สมคิด พรหมจุย, 2538) พร้อมนำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นชอบแล้วไปทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อตรวจสอบ ความเหมาะสมของภาษาท้าวอีกรัง อันนำไปสู่การสรุปข้อมูลเชิงวิพากษ์ด้วยฐานการวิเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องประกอบการนำเสนอข้อมูลจากการสัมภาษณ์อย่างครอบคลุมทุกประเด็นสำคัญ

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยจัดหมวดหมู่เนื้อหาการ วิเคราะห์คุณภาพการบริหารจัดการในภาพรวม ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์การสำรวจทั้งระบบเพื่อสะท้อน ระดับความคาดหวังและใช้ยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในขั้นตอนที่ 1 พร้อมวิเคราะห์ความสอดคล้อง มาตรฐานโดยการตีความสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับระบบและกลไกการบริหารจัดการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัย

ผลการสำรวจความคาดหวังต่อหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ภายใต้แนวทางการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นภาพสะท้อนของสังคมต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

1.1 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 280 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 189 คน คิด เป็นร้อยละ 67.50 เพศหญิง จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 ส่วนใหญ่อยุโรปหัว 35-45 ปี มี จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 53.93 และมีรายได้ต่อเดือน ระหว่าง 25,000 – 50,000 บาท จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 76.07 รองลงมาเป็นรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 25,000 บาท มีจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 33.93 ซึ่งส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 58.93 ระดับปริญญาโท จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 37.14 และระดับปริญญาเอก จำนวน 11 คน คิด เป็นร้อยละ 3.93

โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 80.71 เห็นชอบกับปรัชญาและการ ออกแบบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง นอกจากนี้ส่วนใหญ่เห็นว่าการ เปิดสอนหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มีความสอดคล้องสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมในบริบทพื้นที่ภาคใต้ จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 68.93

ในขณะที่ส่วนใหญ่เห็นว่าหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตสามารถผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์ต่อการ พัฒนาทักษะการเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 75.36 นอกจากนี้ส่วนใหญ่ เห็นว่าหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายจากการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 69.64

1.2 ความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของหลักสูตร รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาระบบทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี นำเสนอรายละเอียด ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคาดหวังต่อผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษา

ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับ
			ความคาดหวัง
1. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	4.22	0.79	มาก
2. ด้านความรู้	4.40	0.56	มาก
3. ด้านทักษะทางปัญญา	4.38	0.72	มาก
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.24	0.78	มาก
5. ด้านทักษะวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและใช้เทคโนโลยี	4.09	0.93	มาก
สารสนเทศ			
รวม	4.27	0.75	มาก

จากตารางที่ 1 ความคาดหวังต่อผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของหลักสูตร รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.75) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบร่วมกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับความ คาดหวังมากที่สุดคือ ด้านความรู้ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.56) ซึ่งสะท้อนได้ว่าหลักสูตรจะสามารถเสริมสร้าง ความเข้าใจ กระบวนการคิดและสามารถนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการ ทางรัฐศาสตร์ ทฤษฎีการเมืองการปกครองตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ พร้อมส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้อย่างเป็นระบบ รองลงมาคือ ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.72) ซึ่งสะท้อนได้ว่าหลักสูตร จะสามารถส่งเสริมการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมือง และยกระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและกระบวนการต่าง ๆ เพื่อใช้ในกระบวนการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาทางรัฐศาสตร์ ที่หลากหลายและร่วมสมัยได้ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.78) ซึ่งสะท้อนว่าหลักสูตรมีศักยภาพในการพัฒนาระบบการทำงานเป็นกลุ่มและขยายบทบาท ภาวะผู้นำที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมรวมถึงมีทักษะการวางแผนและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ของตนเองได้เป็นอย่างดี โดยความคาดหวังด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.79) สะท้อนถึง กลไกของหลักสูตรที่เอื้อการพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรมและเสริมสร้างความรับ

ผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวม รวมทั้งการปรับวิธีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตามศีลธรรม ทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคมอีกด้วย ในขณะที่ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.93) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดนั้นได้สะท้อนถึงรูปแบบการเรียนการสอนที่อาจจำเป็นต้องเร่งพัฒนากระบวนการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากแม้ว่ารรนฯ ได้จัดตั้งศูนย์ฯ ขึ้น แต่หากพิจารณาบนฐานของการศึกษาประเด็นการเมืองการปกครองร่วมสมัยอย่างครอบคลุมแล้ว คาดว่าหลักสูตรรัฐศาสตร์มหามหาบัณฑิตจะเป็นต้องขยายรายละเอียดของการจัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมประเด็นการเมืองการปกครองอย่างมากขึ้น

1.3 ความคาดหวังเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสังคม ท้องถิ่นต่อหลักสูตรรัฐศาสตร์มหามหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีสามารถนำเสนอรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคาดหวังต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	ประเด็นความคาดหวังต่อ		S.D.	ระดับ
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		
1. ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม	4.39	0.71	มาก	
2. ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	4.42	0.53	มาก	
3. ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.13	0.63	มาก	
4. ด้านทักษะความเป็นนานาชาติ	4.23	0.80	มาก	
5. ด้านทักษะอาชีพและชีวิต	4.37	0.91	มาก	
รวม	4.30	0.71	มาก	

จากการที่ 2 ความคาดหวังเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสังคมต่อหลักสูตรรัฐศาสตร์มหามหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.71) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.53) ซึ่งสะท้อนความสามารถหรือความลึกซึ้งของการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่สัมพันธ์กับพื้นฐานความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นทางรัฐศาสตร์ของผู้ถ่ายทอดความรู้ รองลงมาคือด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และ

นวัตกรรม ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.71) ซึ่งสะท้อนการส่งเสริมการใช้ความคิดอย่างผู้เชี่ยวชาญ การสื่อสารอย่างซับซ้อนรวมทั้งการประยุกต์ใช้จินตนาการเพื่อสร้างสรรค์สร้างนวัตกรรม ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.77) ซึ่งสะท้อนกลไกการยกระดับกระบวนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตามอัตลักษณ์เฉพาะของตน เรียนรู้และยอมรับการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ เข้าใจและตระหนักในหน้าที่ความสำคัญต่อการกิจส่วนตัวและบทบาทส่วนรวม ด้านการพัฒนาทักษะความเป็นนานาชาติ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.80) ซึ่งสะท้อนถึงการขยายองค์ความรู้ในลักษณะการข้ามวัฒนธรรม รวมทั้งเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ความก้าวหน้าในระดับสากลทั้งทางรัฐศาสตร์และศาสตร์ในมิติต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ในขณะที่ด้านการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.91) ซึ่งสะท้อนถึงการใช้สารสนเทศได้อย่างแม่นยำและสร้างสรรค์ต่อกรณีเฉพาะ รวมทั้งการเข้าถึงและใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

1.4 ความคิดเห็นทั่วไปเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบร่วมมือแสดงความคิดเห็นที่ปรากฏในแบบสอบถาม จำนวน 3 ชุด หรือคิดเป็นร้อยละ 1.07 โดยมีรายละเอียดดังนี้ ควรจัดให้หลักสูตรมีลักษณะความเป็นสากล โดยการร่วมมือสร้างเครือข่ายกับประเทศเพื่อนบ้าน นอกจานนี้หลักสูตรควรสร้างรายวิชาให้มีความหลากหลายมากขึ้น ให้มีพื้นฐานทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น กฎหมายปกครอง รวมทั้งกฎหมายอาชีว ที่ครอบคลุมระดับปฐมบัตรากลการตามกฎหมาย เกี่ยวข้องขณะเดียวกันหลักสูตรที่เปิดสอนครั้งนี้คาดว่าจะช่วยสร้างองค์ความรู้เพื่อสอนแนวทางการพัฒนาพื้นที่สังคมท้องถิ่นโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้เป็นอย่างดี

2. การประเมินแนวทางการดำเนินงานหลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะแก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2.1 ประเด็นความเหมาะสมของปัจจุบัน การออกแบบหลักสูตร รวมทั้งการกำหนดจุดมุ่งหมายของรายวิชา ซึ่งสะท้อนคุณภาพโดยรวมพบว่า ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นและเหมาะสมขององค์ประกอบทุกมิติแนวทางเดียวกัน โดยสะท้อนถึงการก่อรูปของหลักสูตรซึ่งพิจารณาจากพื้นฐานความสอดคล้องตามกรอบและการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อสถานการณ์และบริบทพื้นที่ภาคใต้ที่มีความผันผวน (Disruption) ในยุคเปลี่ยนผ่านที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันอย่างมาก นับเป็นเงื่อนไขหลักของการจัดการศึกษาที่จำเป็นต่อการขยายสร้างองค์ความรู้ทางการเมืองการปกครองผ่านกลไกการจัดการศึกษาทางรัฐศาสตร์ในบริบทร่วมสมัยเป็นสำคัญ นอกจากนี้การกำหนดเป้าประสงค์ซึ่งปรากฏตามแนวทางการผลิตบัณฑิตตามที่ระบุในมาตรฐานการเรียนรู้ที่คาดหวังนั้นคาดว่าสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมเพื่อยกระดับการแก้ไขปัญหาพร้อมเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นภาคใต้เชิงรุปธรรมอีกด้วย

2.2 ประเด็นความสัมพันธ์ของการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ต่อการพัฒนาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนความคิดเห็นสอดคล้องในแนวทางเดียวกันโดยพิจารณาข้อมูลขอบข่ายรายวิชาตามระบุในแผนจัดการศึกษาครอบคลุมทักษะที่มุ่งสร้างศักยภาพแก่ผู้เรียนในทุกมิติ ประกอบด้วย การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งปรากฏใน

รายวิชา “ความคิดและนวัตกรรมการเมืองการปกครองท้องถิ่น” การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณปราศจากในรายวิชา “สัมมนาความคิดการเมืองการปกครองไทยแนววิพากษ์” การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารปราศจากในรายวิชา “ดิจิทัลทางรัฐศาสตร์” การพัฒนาทักษะความเป็นนานาชาติปราศจากในรายวิชา “ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ” รวมถึงรายวิชา “การเมืองเปรียบเทียบของไทยและตะวันตก” และการพัฒนาทักษะอาชีพและชีวิตปราศจากในรายวิชา “การเมืองการปกครองไทยร่วมสมัย” เป็นต้น ทั้งนี้การพัฒนาทักษะแก่ผู้เรียนตามที่ปราศจากในรายวิชาดังกล่าวด้วยลักษณะการวางแผนสถานที่มุ่งเน้นด้วยฐานคิด “ความเป็นสหวิทยาการของรัฐศาสตร์” ทั้งที่สัมพันธ์โดยตรงและสนับสนุนเชิงองค์ประกอบต่าง ๆ นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการแก่หลักสูตรรัฐศาสตร์รวมทั้งที่ติดผ่านกระบวนการปลูกฝังให้สามารถเรียนรู้และทำทันสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมสามารถบรรลุคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามพันธุ์ฐานทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

2.3 ประเด็นความเป็นไปได้และแนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรตามกรอบโน้ตคัณสำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสรุปความคิดเห็นร่วมตามปรัชญาหลักสูตรที่มุ่งเน้น “ความรู้ทางด้านการเมืองการปกครองเป็นรากฐานของการพัฒนาสังคม ทฤษฎีการเมืองการปกครองควรเชื่อมโยงความคิดทางการเมืองตะวันออกและตะวันตกเข้าด้วยกันเพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและสากล” ขณะเดียวกันจากการสังเคราะห์ภาพรวมของการออกแบบหลักสูตรตามกรอบโน้ตคัณสำหรับทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์กับกลไกการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองอย่างยิ่ง ซึ่งพิจารณาตามองค์ประกอบความคิดของข่ายการใช้เหตุผลเชิงวิพากษ์ควบคู่พัฒนาทักษะของนักรัฐศาสตร์เพื่อร่วมขยายองค์ความรู้และสร้างความเข้าใจในอุดมการณ์และค่านิยมการปกครองตามระบบของประชาธิปไตยแก่สังคมโดยส่วนรวมอย่างมีนัยสำคัญทางปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อบรรลุความคิดรวบยอดภายใต้ “พลเมืองศึกษา หรือ Civic Education” ซึ่งปราศจากในเป้าประสงค์ของหลักสูตรนั้น นับเป็นฐานรากสำคัญต่อการเสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถสถาปนาตนเองสู่การเป็นนักคิดทางการเมืองการปกครองที่ดี รวมทั้งมีทักษะร่วมบูรณาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบตามปณิธานหลักสูตรรัฐศาสตร์รวมทั้งสาขาวิชาการเมืองการปกครอง ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีต่อไปในศตวรรษที่ 21

ทั้งนี้เพื่อสังท้อนการจัดการเรียนการสอนของหลักหลักสูตรฯ ให้บรรลุตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ต่อการพัฒนาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาประกอบกับการสนองตอบต่อแนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรตามกรอบโน้ตคัณสำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ภายใต้กระบวนการสร้างกลไก “พลเมืองศึกษา หรือ Civic Education” อย่างเป็นรูปธรรมนั้น พิจารณาจากวัตถุประสงค์การดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถทางรัฐศาสตร์ ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ มีสมรรถนะในการคิดวิเคราะห์ด้านการเมืองการปกครองเพื่อต่อยอดและแสวงหาความรู้ใหม่ เชื่อมโยงกับพันธุ์ฐานความคิดการผลิตหลักสูตรที่มีความมุ่งมั่นในการผลิตมหาบัณฑิตที่มีฐานความคิดให้คุณเป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่มีความคิดสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อสังคมที่และพัฒนาประชาธิปไตยจากฐานรากที่มีความทันสมัย พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้

เรียนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาและปรัชญาของหลักสูตร ซึ่งปรากฏจากรายวิชาในหลักสูตร เช่น การเมืองของพลเมืองและการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม ความปรองดอง และกระบวนการยุติธรรม การบริหารกิจการบ้านเมืองและเครือข่าย แนวคิดและนวัตกรรมการเมืองการปกครองท้องถิ่น รวมถึงสัมมนาความคิดทางการเมืองการปกครองไทยแนววิพากษ์ เป็นต้น

สรุป อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ สามารถนำเสนอสารสนเทศตามวัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์จากข้อสรุปเชิงอ้างอิง ซึ่งยังคงสำรวจจากข้อมูลวิชาการเรื่อง “การศึกษาความต้องการต่อระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาบัณฑิตสาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี” โดย ไชยวัฒน์ เพือกคง และคณะ (ม.บ.ป.) ซึ่งพบว่าความต้องการของท้องถิ่นในการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการจัดหลักสูตรอยู่บนฐานเชื่อมโยงกับแนวทางการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ด้านการเมืองการปกครองทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มีความคิดสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อสังคม นำความสามารถในการวิชาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกันในประเทศอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรีของประเทศไทย มีความพร้อมสำหรับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเมือง และสังคมต่อไป ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับการปรับกลยุทธ์ดำเนินงานของหลักสูตรที่ต้องให้สอดรับกับกระบวนการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างครบถ้วนภายใต้แนวทางการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 อย่างเข้มข้น ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรในอนาคตควรกำหนดแนวทางดำเนินงานให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น โดยนอกจากมุ่งเน้นถึงองค์ประกอบขั้นพื้นฐานเพื่อยกระดับการบริหารจัดการหลักสูตรแล้ว จำเป็นต้องเสริมสร้างผลิตภาพ (Productivity) แก่ผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้สู่โลกในสังคมต่อการปฏิรูประบบการศึกษาด้วยแนวคิดก้าวข้ามสู่การศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

ขณะเดียวกันข้อสรุปครั้งนี้ได้ขยายข้อมูลสนับสนุนเพิ่มเติมจากผลงานวิชาการเรื่อง “แนวทางพัฒนาทักษะครุในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก” โดย วรลักษณ์ คำหัวว่าง และ นงลักษณ์ ใจฉลาด (2560) ซึ่งพิจารณาเกณฑ์พื้นฐานเพื่อแก้ไขสภาพปัจจุบันของ การจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งให้ความสำคัญประเด็นทักษะ 3 ประการได้แก่ ทักษะการจัดเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี รวมทั้งทักษะชีวิตและอาชีพ ดังกล่าวแม้จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยกลไกการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากขยายกลไกขับเคลื่อนด้านการเสริมสร้างการเรียนรู้แก่ผู้เรียนเพิ่มเติมในด้านทักษะความเป็นนาชาติและด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ครบถ้วนองค์ประกอบทั้ง 5 ประการตามแนวทางที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แล้ว คาดว่าจะนำไปสู่การขยายองค์ความรู้สู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ทั้งระบบ ซึ่งนับเป็นข้อมูลสารสนเทศยืนยันสำคัญและตอกย้ำถึงข้อสรุปเชิงประจักษ์จากผลการวิจัยครั้งนี้ให้

เกิดประสิทธิผลสอดคล้องการปรับมโนทัศน์การจัดการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตที่มุ่งสร้างพลเมืองศึกษาบนฐานการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองตามกรอบดำเนินงานที่จำเป็นในกระบวนการจัดการเรียนการสอนภายใต้แนวคิดแห่งศตวรรษที่ 21 ครอบคลุมในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างทักษะแก่ผู้เรียนอันเป็นเป้าประสงค์เชิงผลผลิตของหลักสูตรให้เป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อสังคม มีอิสรภาพและพึงตนเองได้ตลอดจนเข้าใจระบบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของแนวทางการสร้างพลเมืองศึกษา หรือ Civic Education ตามแนวคิดของ ปริญญา เทวนานุนิตรกุล (2553) ที่เสนอว่า “พลเมือง” ของระบบประชาธิปไตย ประกอบด้วยลักษณะ 6 ประการได้แก่ มีอิสรภาพและพึงตนเองได้ การมองเห็นคนเท่าเทียมกัน การยอมรับความแตกต่าง การเคารพสิทธิผู้อื่น การรับผิดชอบต่อสังคมและท้ายที่สุดได้แก่ความเข้าใจระบบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วมอีกด้วยการให้การศึกษาทางการเมือง (Political Education) แก่ผู้เรียน โดยมีหลักสูตรวิชาเรื่องการเมืองการปกครอง รัฐธรรมนูญ หลักสิทธิเสรีภาพ เพื่อให้เกิดทักษะ “การศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมือง” แก่ผู้เรียนที่สนใจสามารถตัดสินใจเลือกเรียนได้อย่างครอบคลุมอีกด้วย

ในท้ายที่สุดผลการวิจัยได้สะท้อนแนวทางการพัฒนาหลักสูตรที่จำเป็นต้องดำเนินการตามลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาเป็นสำคัญพร้อมยกระดับคุณภาพกลไกการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องตามข้อสรุปของ อดุลย์ วงศ์รีคุณ (2557) ที่ได้สะท้อนว่าการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและสังคมโดยแนวทางการปรับรูปแบบการจัดการศึกษาจำเป็นต้องเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ ดังนั้นความสำคัญของการให้การศึกษาร่วมถึงกลไกดำเนินงานด้านการศึกษาของสถาบันการศึกษาทุกรายดับ จึงต้องแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมที่มีความสับสนขึ้นได้ ทั้งเพื่อให้การศึกษาสามารถสร้างผลผลิตสอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตระหนักรถึงคุณลักษณะของผู้ที่สำเร็จการศึกษา ตลอดจนขั้นตอนและกระบวนการจัดการศึกษาที่สะท้อนผลลัพธ์เชิงประจักษ์ โดยอาศัยกลไกการจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลักดันและพัฒนาสังคมท้องถิ่นด้วยเงื่อนไขปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สัมพันธ์กับการพัฒนามาตรฐานผลการเรียนรู้ในแต่ละด้าน ดังนั้นจากบริบทดังกล่าวจึงได้สะท้อนถึงความสำคัญในฐานะหน่วยผลิต “พลเมืองศึกษา หรือ Civic Education” ผ่านการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการศึกษาพลเมืองที่สะท้อนตามความคาดหวังของสังคมท้องถิ่นต่อหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขการเมืองการปกครองมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะแก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ครั้นนี้

นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อบรรลุผลการเรียนที่คาดหวังตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแล้ว ควรกำหนดแนวทางดำเนินงานเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) ประกอบด้วยหลักพื้นฐานสำคัญ 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การพัฒนาท้องถิ่น 2) การผลิตและพัฒนาครุ 3) การยกระดับคุณภาพการศึกษา และ 4) การพัฒนาระบบบริหารจัดการ ตามแนวทางของการจัดการเรียนหลักสูตรรัฐศาสตร์ อบรม habilit สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีที่ส่งท่อนอตั้งตัวและความเข้มแข็งทางวิชาการ ถือเป็นผลิตภัณฑ์ของกระบวนการจัดการศึกษาที่เพื่อตอบสนองความคาดหวังของสังคมท้องถิ่นเป็นฐานการพัฒนาประเทศชาติโดยส่วนรวมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ใชยวัฒน์ เฟื่องคง และคณะ. (ม.ป.ป.). การศึกษาความต้องการต่อระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. (อัดสำเนา)

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2547). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จำรูญ์โปรดักท์.

บริณญา เทวนฤณิตรกุล. (2553). พลเมืองศึกษา (Civic Education): พัฒนาการเมืองไทยโดยสร้างประชาธิปไตยที่ “คน”. สืบคันเมื่อ 15 มกราคม 2563. จาก: <http://social.obec.go.th/node/64>

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. (ม.ป.ป.). ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ. สืบคันเมื่อ 15 มกราคม 2563. จาก: <http://www.sru.ac.th/university-info/philosophy-vision-missions.html>

วรลักษณ์ คำห่วง และ นงลักษณ์ ใจฉลาด. (2560). แนวทางพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 6(1), 129-138.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สถาบัน พับลิเคชั่น.

สมคิด พรเมจุย. (2538). เอกสารประกอบการสอนวิชาวิจัยทางการศึกษานอกโรงเรียน เรื่องคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: ประชาชน.

อดุลย์ วงศรีคุณ. (2557). การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 : ผลผลิตและแนวทางการพัฒนา.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 8(1), 1-17.
อภิรดี จิโรภาส และ อัศว์ศิริ ลาปีอี. (2561). ประเมินหลักสูตรรู้ประคานศาสตรบัณฑิต
คณานุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
อริยา คุหา. (2546). แรงจูงใจและอารมณ์. ปัจดานี: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี.
Beauchamp, George A. (1981). *The Curriculum of Elementary School*. Boston : Allyn
and acon Inc.
Cronbach, Lee J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. 3rd ed. New York: Harper.
Levin, H.M. (1993). Building School Capacity for Effective Teacher Empowerment:
Application to Elementary School With At-Risk students. In *Advances in
Research and Theories of School Management and Educational Policy*.
(Volume 2. Edited by Samuel B. Bacharach and Rodney T. Ogawa. p. 187-216.
Greenwich, CO : JAI Press.